

із збільшенням розміру гнізда відмічено збільшення частки самців ($r = 0,47$, $P > 0,99$).

Дисперсійним аналізом встановлено, що рівень впливу зазначених показників на вторинне співвідношення за статтю у нащадків має високовірогідне значення ($F = 3,47 - 10,82$, $P > 0,999$).

Наведені дані свідчать, що у досліджуваній популяції норок даного типу забарвлення у потомстві не було відмічено вірогідного відхилення від теоретичного розподілу молодняку за статтю 1 : 1, переважання самців було незначним. Проте у самок даного типу забарвлення збільшення частки самців у популяції можливе за рахунок відбору для племінних цілей самок із показниками відтворювальної здатності вище середньої (5 і більше голів) та збільшення частки дозрілих самок у стаді.

УДК 636.934.57.061 : 591.157

О. М. ГАВРИШ*

*Черкаська дослідна станція звірівництва та мисливствознавства
Черкаського інституту АПВ НААН України*

МІНЛИВІСТЬ ТА УСПАДКУВАННЯ ІНТЕНСИВНОСТІ ЗАБАРВЛЕННЯ ВОЛОСЯНОГО ПОКРИВУ НОРКАМИ РІЗНИХ ТИПІВ

Забарвлення хутра є однією з основних селекційно-генетичних ознак у норок і залежить від наявності різної кількості в структурі волосся пігменту. Забарвлення волоссяного покриву норок формує забарвлення остьового та пухового волосся. Покривне волосся має більш однорідне і темне забарвлення порівняно з підпушком, який залежно від кольорового типу норки, варіює від майже чорного до білого кольору. Відтінок забарвлення формується за рахунок поєднання у волоссі жовтого та чорного пігменту, який залежно від його частки у волоссі та місця розташування зумовлює освітлення або затемнення загального забарвлення хутра. У сучасних звірогосподарствах унаслідок ціленаправленої селекції на покращання селекційних ознак, переважна частина господарськи корисних ознак (розмір тіла, якість хутра) характеризуються низьким та середнім рівнем ва-

ріювання, втім генетичне різноманіття популяції можна характеризувати інтенсивністю забарвлення волоссяного покриву.

Метою дослідження було встановлення рівня мінливості та характеру успадкування інтенсивності загального забарвлення норками в ряді поколінь коричневого «дикого» (СТд) та сріблясто-голубого (Г) типів звірогосподарств «Черкаське» Черкаської області. Інтенсивність забарвлення визначали методом порівняння забарвлення звірів-еталонів. Класифікація даної ознаки мала наступний вигляд: 1 – світлий, 2 – середній, 3 – темний відтінок хутра.

Результати досліджень свідчать, що у норок СТд середній показник інтенсивності забарвлення по досліджуваному поголів'ї становив 2,19 балів, загалом же відтінок хутра тварин мав середній рівень варіювання ($C_v, \% = 31,97$). У самок наступного покоління середнє значення за цим показником збільшилось на 0,06 балів, проте коефіцієнт мінливості, навпаки – знизився на 2,16 %. Для самок третього покоління мінливість досліджуваного показника знизилась 4,29 %, середній бал по групі становив 1,98, що на 0,27 бала менше максимального значення для цього генотипу. При порівнянні середніх значень інтенсивності забарвлення встановлено, що самки третього покоління мають вірогідне зниження показника інтенсивності забарвлення порівняно з рештою поколінь норок ($p < 0,05 \dots 0,001$).

Норки групи Г характеризувалися середнім рівнем варіювання інтенсивності забарвлення в ряді поколінь із зниженням цього коефіцієнта у наступних поколіннях, при цьому середні значення не мали істотної різниці та знаходились у межах 1,97–2,02 балів ($p > 0,05$).

Розподіл самок норок у ряді поколінь за відтінком хутра свідчить, що у норок СТд та Г з кожним наступним поколінням збільшувалася частка тварин з середнім тоном забарвлення. У норок СТд даний показник зріс від 48,84 до 70,06 %, у групі норок Г частка самок з середнім відтінком забарвлення збільшилась відповідно від 35,56 до 60,62 %. Частка тварин, які за показником інтенсивності загального забарвлення хутра характеризувалися як світлі у групі норок СТд упродовж періоду дослідження не мала істотної різниці і варіювала в межах 13,09–16,28 %, для норок групи Г частка таких тварин зменшувалась від 31,11 до 20,0 %. Відмічено зниження частки темних за відтінком забарвлення звірів. У групі самок СТд частка таких звірів знизилась на 20,99 % порівняно з вихідною формою та на 24,11 % порівняно з батьківською F_1 .

Для норок групи Г характерним було зниження частки темних звірів із кожним наступним поколінням. Так, у норок F_1 частка тем-

* Науковий керівник – доктор с.-г. наук, професор, академік НААН України М. І. Башенко.

них звірів була на 12,12 % нижча, ніж у норок вихідного батьківського покоління, в наступному поколінні зареєстрований відсоток таких тварин був нижчим на 1,83 %. Загалом відбір тварин за відтінком забарвлення зумовив зниження кількості тварин, які за інтенсивністю забарвлення були віднесені до темних на 13,95 %.

Вивчення характеру успадкування даної селекційної ознаки методом визначення коефіцієнта успадкування шляхом «мати-дочка», свідчить про вірогідність успадкування, а відтак, і впливу матерів на інтенсивність загального забарвлення у їхнім дочок. При вивченні даного показника встановлено, що для норок групи Г коефіцієнт успадкованості інтенсивності забарвлення хутра мав високовірогідне значення і становив 0,56 ($p < 0,001$), що є свідченням високого генетичного різноманіття у популяції норок даного типу забарвлення. Для норок СТд встановлений коефіцієнт становив 0,27 ($p < 0,05$).

Оскільки доведено, що на формування тієї чи іншої ознаки у тваринництві мають вплив обоє батьків. Нами було проведено дослідження спрямоване на визначення частки впливу батька на прояв ознаки у дочок. Отримані результати свідчать, що для норок досліджуваних генотипів частка впливу батьків була різною. Частка впливу самців на прояв інтенсивності забарвлення у дочок була низькою (2,3 %) проте вірогідною ($p < 0,01$). Значно вищим виявився досліджуваний показник у групі норок Г, де частка впливу самця на інтенсивність забарвлення хутра дочок становила 43 % ($p < 0,001$).

Аналіз даних свідчить, що у переважній більшості випадків незалежно від типу забарвлення норок та підбору пар у нащадків спостерігалася розщеплення за інтенсивністю забарвлення хутра. В гніздах переважали тварини, які при бонітуванні були віднесені до категорії середніх за інтенсивністю забарвлення (2 бали). Максимальний відсоток таких тварин у норок СТд було отримано при схрещуванні світлих самців з самками середнього тону забарвлення (66,7 %), темних самців з самками середнього тону забарвлення (73,33 %). Також спостерігалася 100 % нащадків середнього тону забарвлення при покритті світлих самок світлими та темними самцями, проте кількість таких пар мала поодинокий характер і не дає змоги зробити об'єктивні висновки.

Для даного звірогосподарства бажаним типом є звірі середнього тону забарвлення. Відтак, для отримання максимальної частки тварин з бажаними ознаками варто проводити відбір на плем'я, у першу чергу самців та самок з урахуванням інтенсивності забарвлення їх батьків. Оскільки навіть при схрещуванні звірів середнього тону у

норок СТд у потомстві спостерігалася значна частка тварин темного забарвлення (51,7 %).

Розподіл нащадків за інтенсивністю забарвлення у норок групи Г свідчить, що у звірів даного типу в гніздах також є звірі середнього тону забарвлення, частка яких становила 37,5–77,8 %.

Свідченням полігенної природи даної ознаки є результати отримані при схрещуванні світлих самців з світлими за інтенсивністю забарвлення самками, у яких з 8 гол. отриманого потомства в гнізді переважали тварини темного типу забарвлення (50 %).

Наведені дані є прикладом важливості послідовного та цілеспрямованого відбору на плем'я тварин середнього та темного тону забарвлення, нащадки яких у переважній більшості матимуть середню інтенсивність забарвлення хутра (42,9–77,8 %), при цьому максимальне значення по групі норок даного типу було відмічено при схрещуванні темних самців з середніми за відтінком загального забарвлення хутра самками.

УДК 636.2.034(476)

Т. И. ЕПИШКО, Л. А. ТАНАНА¹, О. А. ЕПИШКО,
В. В. ПЕШКО¹, Р. В. ТРАХИМЧИК¹

*УО «Полесский государственный университет»,
Пинск, Республика Беларусь*

*¹ УО «Гродненский государственный аграрный университет»,
Гродно, Республика Беларусь*

ГЕНЕТИЧЕСКИЕ РЕСУРСЫ МОЛОЧНОГО СКОТА БЕЛАРУСИ ПО ГЕНУ КАППА-КАЗЕИНА И ЕГО АССОЦИАЦИЯ С МОЛОЧНОЙ ПРОДУКТИВНОСТЬЮ И ТЕХНОЛОГИЧЕСКИМИ СВОЙСТВАМИ МОЛОКА

Возрастающее значение производства белковой продукции в Республике Беларусь диктует необходимость использования современных генетических методов с целью повышения интенсивности и эффективности селекции, направленной на повышение белкомолочности коров молочного скота.

В исследованиях ряда авторов показано, что белкомолочность находится в зависимости не только от породы и наслед-